

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrto leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrto leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 26. avgusta 1885.

Obseg: V prospeh kupčije z dolenjskim vinom. — Čistite seme! — Gospodarske izkušnje. — Vprašanja in odgovori. — Pravila družbe sv. Cirila in Metoda. — Avstrijski cesar in ruski car v Kromerizu. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

V prospeh kupčije z dolenjskim vinom.

Ko sem o svojem času v tem listu objavil članke o „cvičku“, dobro sem vedel, da bodem marsikje dregnil v sršenovo gnjezdo, a na drugi strani dobil sem ravno iz Dolenjskega priznanevalna pisma, ki so me v mojem prepričanju še posebno potrdila. Nekaterim gospodom zljubi se na zlovoljni način zavratno proti meni hujskati, češ, da sem čez vse dolenjsko vino zabavljaj in kar naravnost odrekal dolenjski pokrajini sposobnost za pridelovanje vina. Tem gospodom bi svetoval še enkrat brati dotične članke, kajti naši bodo, da ves čas delam razloček med cvičkom in dolenjskim vinom ter da zagovarjam vinorejo tam, koder je gospodarsko opravičena, to je, koder prinaša siguren dobiček.

V tem in enakem smislu pisal in govoril sem povsod, kodar mi je bila prilika dana, ravno tako tudi na merodajnem mestu, ko se je ravnalo zaradi dolenjske vinarske šole, katere ustanovitev sem kot neobhodno potrebno povdarjal, tembolj, ker sem popolnem prepričan, da vsak prihodnji vodja dolenjske vinarske šole, če je le strokovnjaško izobražen, mora enih in istih misli z menoj biti. Želel bi pa vendar enkrat čuti nasprotna mnenja gospodov, ki niso zadovoljni z mojimi članki, posebno še zaradi tega, ker ravno ti gospodje najbolj odločno zahtevajo dolenjsko vinarsko šolo, kajti pri tej priliki bi morali tudi objaviti njih mnenje o preustroju dolenjskega vinarstva, katero kot potrebno smatrajo, drugače bi šole po mojem mnenju ne mogli zahtevati.

Danes namenil sem si pisati o kupčiji z dolenjskim vinom. Resnica je, da gre kupčija z dolenjskim vinom vedno slabše, in da je še danes, to je, konec avgusta, in v očigled bližnji dobri letini, kojo sedaj na Dolenjskem vinogradi obetajo, še dosti lanskega in tudi starejšega vina na prodaj. Vzrokov temu ne bodem preiskaval in navajal, to je enkrat resnica in z njo je treba računati.

Buteljska vina in sploh fina vina najdejo vedno kupca, a Dolenjcem treba je skrbeti za prodajo navadnega namiznega vina. Glavni ali skoraj izključljivi konsumenti dolenjskega vina bili so od nekdanj Ljub-

ljančani, Gorenjci in Korošci in na te se je ozirati po mojem mnenju tudi še danes. Še pred malimi leti potoval je vsak boljši gostilničar sam po vino ali pa je vino kupil od družega gostilničarja, ki je bil na glasu, da toči dobro vino. Danes tega ni več. Vinski trgovci, ki v največjih slučajih niti gostilničarji niso, posredujejo med vinogradnikom in gostilničarjem. Trgovci narekujejo vinogradnikom vinske cene, se ve da le sebi v korist, gostilničar pa ne vpraša dosti po kakovosti vina, ampak le po njegovi ceni in ker gostilničar vino na upanje vzame, dobi po visoki ceni slabo blago, katero zopet drago prodaja svojim gostom. Ker pa pri vinski kupčiji naši vinski trgovci bolje izhajajo s cenejim hrvaškim in drugim vinom in so se prejšnji konsumenti dolenjskega vina navadili na bolj mili vinski okus, je naravno, da dolenjsko vino vedno bolj svoje konsumente zgubava. Da si Dolenjci zopet v Ljubljani, na Gorenjskem in Koroškem vinsko kupčijo prisvojé, treba je zraven tega, da delajo vstrajno za zboljšanje svojega vina, tudi da posežejo sami v vinsko kupčijo. To vse pa ni tako nemogoče, čeravno bi šlo od začetka težko, le eno bi bilo treba, to je, edinosti; če kje velja prislovica „v edinosti je moč“, tako je tukaj na svojem mestu. V to svrhu treba bi bilo osnovati po vseh okrajih „vinarske zadruge“, katere bi se združile v zavezo. Gospodje, katerim je v resnici kaj mar za blagor Dolenjske, pričeli naj bi takoj v tem smislu delovati, za izgled naj jim bode častito „vinorejsko društvo“ v Štanjelu. Prepričan sem, da bode imenovano društvo radovoljno vsacemu na njegovo prošnjo doposlalo svoja pravila, vendar pa navedem tu prve 3 paragrafe pravil, da vsak spozna namen in sredstva tacega in enacega društva.

§. 1. Ime društva je: „Vinorejsko društvo v Štanjelu, vknjižena zadruga v omejeno zavezo.“ Društvo ima sedež v Štanjelu na Krasu.

§. 2. Namen društva je, pripomoči kmetovalcu, da dobro vino pridelava ter ga lahko in dobro proda.

§. 3. Sredstva, ta namen doseči, so:

A. Umno prirejanje vina s tem, da se:

1. kmetovalec podučuje v kmetijstvu, v obdelovanju vinograda in v kletarstvu z razširjanjem poučnih knjig in z društvenimi pogovori;

2. požlahtnijo trte in le naši zemlji najbolj primerne zasade.

Društvo bode imelo za to 2 izgledna vinograda, eden na rudeči kraški zemlji v Tomajski občini, drugi na beli laporasti zemlji (weisser Mergel) v štanjelski občini, kjer se bodo napravljali poskusi:

- a) z zasajenjem primernejših trt,
- b) z obdelovanjem trt, in
- c) od kodar bodo dobivali društveniki brezplačno količe dobrih trtnih plemen.

3. Trgatev o pravem času. — Župani in možje iz starešinstva, ki so društveniki, bodo skrbeli, da se trgategv vrši o pravem času.

4. Umno kletarstvo.

- a) Ob času trgatve bode poseben umelec pazil, da se bo iz grozdja vino prav narejalo;
- b) pripravi se in posojevalo se bode orodje in druge priprave, katere zahteva umno kletarstvo in obdelovanje vinogradov;
- c) napravljali se bodo v skupnih kletih poskusi:
 - α) kako dati vinu nepremenljiv značaj,
 - β) kako mu pridobiti isti okus, ki povišuje njegovo ceno,
 - γ) kako bi se naše vino več let ohraniti dalo.

B. Pospeševanje prodaje vina.

Prodajo vina pospeševalo bode: njega večja zaloga. V ta namen boti skupni kleti v Štanjelu in Tomaji, kjer se bodo vina dotičnih krajev obravnavala.

C. Pomoč društvenikom.

Da društveniki ne bodo prisiljeni v vsakem času in za vsako ceno vina prodati, pomore se jim s tem:

1. da društvo kupi od njih grozdje po obstoječi ceni, katero določi odbor treh udov, voljen na eno leto od občnega zbora. Ako bi pa društvo vino dražje prodalo, kakor je bila cena grozdja določena, dobé dotični društveniki vrhu tega primerno odškodnino, katero določi občni zbor.

2. Ko bo društvo imelo dovoljno svoto denarja, bo društvenikom denar posojevalo, katerega bo mogel dolžnik tudi z grozdem izplačati.

Vse take zadruge stopile bi v eno skupno „dolenjsko zavezo“, koja bi imela v Ljubljani in morda pozneje še v drugih krajih svoje kleti, iz katerih bi se vino po kolikor mogoče najnižji ceni prodajalo. Ker bi zaveza ne iskala dobička, izpodrinila bi s svojim poštenim in dobrim blagom ter vsled tega, ker bi lahko društvenike podpirala z denarjem in posojili tudi na ne še prodano vino, vinske trgovce in dolenjske namoštnike, to je, vinske oderuhe, ki so prava trtna uš za Dolenjca. Zaveza pridobila bi si kupce tudi s tem, da bi dajala varnim gostilničarjem vino za ceno obresti na upanje ter jih rešila monopola nekršenih in kršenih židovskih vinotržcev, ki silijo zadovolženega gostilničarja najslabšo brozgo kupovati po visoki ceni. Zavezina klet bi pa lahko imela tudi svoj vinotoč, s pomočjo katerega bi zamogla delovati proti nezaslišano visoki ceni vina po gostilnicah, katera visoka cena tudi ne malo škoduje vinogradarjem ter ob enem povspešuje pitje piva ter nesrečnega žganja. Toraj Dolenjci na noge! Letina kaže dobro in na vas je ležeče, da od nje tudi v resnici kaj dobička dosežete.

Gustav Pirc.

Čistite seme!

Pritožbe o slabih dohodkih kmetijstva se čujejo vedno bolj pogosto, vzlic temu, da tožitelji sami morajo priznati, da so letine prav za prav ostale, kakor so bile nekdanj, ko je še kmetovalcu dobro šlo. Toraj, slabe letine niso vzrok propada kmetijstva, ampak spremenjene razmere: od leta do leta rastoči

stroški, a vedno eni in isti dohodki. Splošno se je jelo to tudi spoznavati, a žalibog ostane le pri spoznavanju; na katerokoli spremembo kmetovanja, pri katerem bi se dalo kaj več doseči, pa nihče niti ne misli ne. In koliko mora se pri našem kmetijstvu spremeniti, zboljšati! Ne davno sem pisal v članku „Setev sè strojem v vrste“, da se pri nas greši zoper skušana pravila umnega pridelovanja žita od prve brazde noter do poslednjega cepcevega poka. Tako je tudi res!

Večkrat sem v tem listu pisal o prevažni potrebi čistega semena. Najbolj zabiti kmet spozna škodo, ki mu jo dela plevel in vendar večina naših kmetovalcev, med njimi tudi bolj razumni, ne storé skoraj nič za čiščenje semena. Pa poglejmo tudi za to naš pridelek! Na domačih naših trgih dobimo rž, o kateri se niti ne vé, da je rž, ko bi dotični prodajalec nam tega sam ne zatrdil. To, kar on rž imenuje, je le zmes rži, ovsa, graha, grahore, goršice itd. in rženo zrno je pa bolj podobno kakemu travnemu semenu, kakor pa žitu. Potem se pa še prodajalec jezi, ker mu za njegovo rž nihče toliko ne dá kot za ptujo. Poglejte si kmetovalci enkrat kraško pšenico, kako debelo-zrnata je in brezplevelnega semena. Temu je ravno vzrok marljivost, s katero Krašovec svojo njivo pleve. Se ve da on na svoji majhni njivi to lahko stori, in jaz tudi ne bodem priporočal pletve žita, namen se pa ravno tako lahko doseže s skrbnim čiščenjem semena.

Prav očistiti se pa dá seme le z izbiranjem z roko ali pa z žitočistilnim strojem ali trierjem. Prvo je skoraj nemogoče, kajti predno bi se hektoliter pšenice prebralo, bi bil uže čas za setev pri kraji, tem manje je pa mogoče, kdor rabi veliko hektolitrov semena. Žitočistilni stroj pa ne loči samo plevelovega semena od žita, ampak razdeli tudi žito po velikosti zrna. Za seme je pa dobro le velikozrnato žito, tisto pa, ki ga veterica ven zažene ali katero skozi ploščevinasto mrežo pade, ostane v zemlji gluho ali pa naredi le borne rastline, ki zopet naredijo žito, ki je popolnem za nič. Stroj za žito čistiti kupite si kmetovalci! Kdor ga sam ne more kupiti, kupi naj ga v družbi z drugim. Dobro, čisto seme, daje dober pridelek in tega kmetovalci v zdajšnjih časih krvavo potrebujejo. Za izgled, kako seme nahaja se pri naših gospodarjih, naj mi bode dovoljeno povedati, da je prišel te dni kmetovalec iz ljubljanske okolice na stroj kmetijske družbe čistiti svojo rž. Očistil je 25 mernikov ter dobil 8 mernikov rži in 17, reci: sedemnajst mernikov plevelovega semena.

Setev se bliža in še je čas si osiguriti dober pridelek. C. kr. kmetijska družba ima na svojem posestvu v Ljubljani na Poljanski cesti, to je, v živino-zdravnišnici žitočistilen stroj, kojega prepusti kmetovalcem v porabo proti prav nizki odškodnini. Kdor se ga hoče poslužiti, pripelje naj svoje žito tje doli ter naj se pri vrtnarji oglasi.

Gospodarske izkušnje.

Mladi golobje se hitro vpitajo,

če se denejo takrat, ko prično perje dobivati, to je, ko so tri tedne stari, v košek, kateri se tako pokrije, da zrak zraven priti zamore, svetloba pa ne. Krmijo se golobje vsakih pet ur s kuhanim turšičnem zrnem in sicer tako, da se jim kljun odpre ter vdene 30 do 40 mlačno-toplih zrn. Čez 10 do 12 dni so golobje vpitani ter imajo jako okusno in nežno meso.